

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мср Мила Драгић: ПРЕДИКАТСКИ ИЗРАЗ СА ГЛАГОЛОМ У ФУНКЦИЈИ ИНТЕНЗИФИКАТОРА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовao комисију: 26. 11. 2021: Веће докторских студија Филозофског факултета у Новом Саду; Е-седница од 03. 12. 2021. до 06. 12. 2021: Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду;		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Људмила Поповић	Редовни професор	УКРАЈНСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, 15. 7. 2009.
презиме и име Филолошки факултет у Београду	звање	ужа научна област и датум избора ПРЕДСЕДНИК
установа у којој је запослен-а		
2. Марина Николић	ВАНРЕДНИ ПРОФЕСОР	САВРЕМЕНИ СРПСКИ ЈЕЗИК, 24. 6. 2018.
презиме и име Филозофски факултет у Приштини с привременим седиштем у Косовској Митровици	звање	ужа научна област и датум избора ЧЛАН
установа у којој је запослен-а		
3. Гордана Штрбац	Редовни професор	СРПСКИ ЈЕЗИК И ЛИНГВИСТИКА, 8. 3. 2021.
презиме и име Филозофски факултет у Новом Саду	звање	ужа научна област и датум избора ЧЛАН
установа у којој је запослен-а		
4. Миливој Алановић	Редовни професор	СРПСКИ ЈЕЗИК И ЛИНГВИСТИКА, 15. 11. 2020.
презиме и име Филозофски факултет у Новом Саду	звање	ужа научна област и датум избора ЧЛАН И МЕНТОР
установа у којој је запослен-а		
функција у комисији		
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Мила, Раде, Драгић		
2. Датум рођења, општина, држава: 30. 6. 1989, Сомбор, Србија		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Филозофски факултет у Новом Саду; мастер студије Српска филологија: српски језик и лингвистика; мастер професор српског језика и књижевности (србиста);		
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: ДАС Језик и књижевност, модул Језик; 2013.		
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:		
ПРЕДИКАТСКИ ИЗРАЗ СА ГЛАГОЛОМ У ФУНКЦИЈИ ИНТЕНЗИФИКАТОРА		

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мср Миле Драгић, под називом *Предикатски израз са глаголом у функцији интензификатора*, садржи следеће тематске целине: *Увод* (8 стр.), *Семантичка својства глагола-интензификатора* (145 стр.), *Класификација глагола-интензификатора према степену интензитета* (37 стр.), *Структурна класификација предикатских израза са глаголом у функцији интензификатора* (139 стр.), *Закључак* (4 стр.) и *Библиографија* (18 стр.).

0. УВОД.....	Error! Bookmark not defined.
1. СЕМАНТИЧКА СВОЈСТВА ГЛАГОЛА-ИНТЕНЗИФИКАТОРА.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. ПРИМАРНИ ИНТЕНЗИФИКАТОРИ.....	Error! Bookmark not defined.
1.2. СЕКУНДАРНИ ИНТЕНЗИФИКАТОРИ	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Промена физичких (статичких) својстава ентитета	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.1. Промена квантитета.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.2. Промена интегритета.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.3. Промена топлоте.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.4. Промена јачине светлости.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.5. Промене јачине звука	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.6. Промена оштрине	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.7. Промена боје	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. Промене функционалних (динамичких) својстава.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.1. Промена положаја у простору	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.2. Промена активности виталних функција.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.3. Промена у (само)контроли.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.4. Промене у стању организма као манифестације интензивних стања	Error! Bookmark not defined.
1.3. Закључна разматрања о семантици глагола-интензификатора.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора.....	Error! Bookmark not defined.
2. КЛАСИФИКАЦИЈА ГЛАГОЛА-ИНТЕНЗИФИКАТОРА ПРЕМА СТЕПЕНУ ИНТЕНЗИТЕТА.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. Појам интензитета и интензификације.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Статички (апсолутни) интензификатори	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Статички интензификатори ниске вредности	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Статички интензификатори високе вредности.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Динамички (релативни) интензификатори	Error! Bookmark not defined.
2.4. Закључна разматрања о класификацији глагола-интензификатора према степену интензитета	Error! Bookmark not defined.
3. СТРУКТУРНА КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕДИКАТСКИХ ИЗРАЗА СА ГЛАГОЛОМ У ФУНКЦИЈИ ИНТЕНЗИФИКАТОРА.....	Error! Bookmark not defined.
3.1. Појам глаголске перифразе	Error! Bookmark not defined.
3.2. Структурни модели перифраза са глаголима-интензификаторима	Error! Bookmark not defined.
3.3. $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz}$	Error! Bookmark not defined.

3.3.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката **Error! Bookmark not defined.**

3.3.2. Опште одлике перифраза које припадају моделу $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz-Intranz}$ **Error! Bookmark not defined.**

3.3.3. $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz-Intranz}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.3.4. $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz-Intranz} + ADV$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.3.5. $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4. $V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката **Error! Bookmark not defined.**

3.4.2. Опште одлике перифраза које припадају моделу $V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj-Pred}$ **Error! Bookmark not defined.**

3.4.3. $NOM_{Subj-Kauz} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4.4. $NOM_{Subj-Kauz} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj-Pred} + ADV$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.5. $V_{Intenz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.5.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката у моделу $V_{Intenz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.5.2. Опште одлике перифраза које припадају моделу $V_{Intenz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ **Error! Bookmark not defined.**

3.5.3. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Intranz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.6. $V_{Intenz} + Y-LOK_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.6.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката у моделу $V_{Intenz} + Y-LOK_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.6.2. Опште одлике перифраза које припадају моделу $V_{Intenz} + Y-LOK_{Adv-Pred}$ **Error! Bookmark not defined.**

3.6.3. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Intranz} + Y-LOK_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.6.4. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj} + Y-LOK_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.7. $V_{Intenz} + Y-AKUZ_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.7.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката у моделу $V_{Intenz} + Y-AKUZ_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.7.2. Опште одлике перифраза које припадају моделу $V_{Intenz} + Y-AKUZ_{Adv-Pred}$ **Error! Bookmark not defined.**

3.7.3. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Intranz} + Y-AKUZ_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.7.4. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj} + Y-AKUZ_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.8. $V_{Intenz} + INSTR_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.8.1. Преглед семантичких класа глагола-интензификатора и њихових колоката у моделу $V_{Intenz} + INSTR_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.8.2 Опште одлике перифраза које припадају моделу $V_{Intenz} + INSTR_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

defined.

3.8.3. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Intranz} + INSTR_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.8.4. $NOM_{Subj} + V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj} + INSTR_{Adv-Pred}$ ..... **Error! Bookmark not defined.**

3.9. Закључна разматрања о структурној организацији и синтаксичким особеностима перифраза са глаголима-интензификаторима ..... **Error! Bookmark not defined.**

4. ЗАКЉУЧАК ..... **Error! Bookmark not defined.**

БИБЛИОГРАФИЈА ..... **Error! Bookmark not defined.**

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Прва тематска целина докторске дисертације јесте *Увод*. Кандидаткиња у овом делу рада најпре даје податке о предмету истраживања, а то су перифрастични предикатски изрази са глаголом у функцији интензификатора. Након краћег описа лексичкосемантичких и граматичких обележја ове специфичне предикатске конструкције у српском језику, изложена је радна методологија: полази се од поделе посматраних глагола према примарности лексичкога значења, при чему се претежно трага за когнитивним механизмима који омогућују повезивање изворнога и циљнога домена у семантичкој структури глаголске лексеме, а затим наставља са поткласификацијом заснованом на способности да се глаголом искаже степен интензитета каквог процеса или својства; последња фаза анализе представља утврђивање граматичких модела у којима анализирани перифразе фигурирају у српскоме језику. На самом крају ове тематске целине дат је податак о обиму и структури корпуса – 417 глагола, као и о консултованим примарним и секундарним изворима.

2. Другу тематску целину тезе чини поглавље *Семантичка својства глагола-интензификатора*. На почетку се даје основна дефиниција категорије, уз посебан осврт на крњење семантичког интегритета посматраних глаголских лексема. Након прецизног навођења појединих фаза истраживања у циљу утврђивања значењског потенцијала глагола, одређује се теоријски оквир, који примарно чине компоненцијална анализа и теорија појмовних метафора. Након уводних разматрања, кандидаткиња даје преглед различитих приступа у испитивању значењских обележја глагола у српском језику, полазећи од учења М. Стевановића, Ж. Станојчића и Љ. Поповића о глаголскоме роду, преко опште семантичке класификације глагола П. Мразовић и З. Вукадиновић, те универзалне класификације глагола Б. Тошовића. Кандидаткиња узима у обзир и истраживања појединих лексичкосемантичких класа глагола у српском језику, као што су глаголи кретања, говорења, затим они егзистенцијални и каузативно-манипулативни. Осим ових студија, кандидаткиња у циљу позиционирања глагола-интензификатора у оквиру глаголског система одговоре тражи и у функционалним приступима, нпр. код Ј. Д. Апријана, М. А. К. Халидеја, Б. Левин и сл., код којих се истиче један важан мотив, а то је да су све успостављене поделе засноване на денотативном значењу, те се често не препознају прелазне класе, посебно у оним случајевима где се реализовано значење конституише тек у одређеном реченичном контексту. Након свега изложеног, кандидаткиња закључује да се у консултованим студијама не издвајају глаголи-интензификатори као посебна лексичкосемантичка класа, што свакако има везе и с тим да је ова њихова значењска реализација доминантно секундарнога карактера. Зато се у поткласификацији ове глаголске класе и полази од семантичких компоненти на којима се заснива развој значења интензитета, односно, од идентификовања изворних домена стварности који служе за конституисање појма интензитета. Глаголи су у овом одељку надаље подељени на **примарне** и **секундарне интензификаторе**, при чему први својим основним значењем обележавају промену интензитета, док се код осталих ово значење јавља као секундарно. Лексичкосемантичка анализа је за сваки појединачни глагол, или групу глагола, спроведена доследно и врло детаљно, полазећи од лексикографског описа, а затим се усмеравајући на мисаоне механизме који стоје у основи промене у значењском потенцијалу глагола. За све опсервације су наведени

репрезентативни примери из различитих извора, речника или е-корпуса. Тако, у примарне интензификаторе сврстано је свега неколико лексема, нпр. *јењавати*, *интензивирати*, али и *умногостручити (се)*, *увишестручити (се)*, *удвостручити (се)*, *утростручити (се)*, *учетворостручити (се)* и сл. С друге стране, подгрупа глагола у класи секундарних интензификатора далеко је бројнија и семантички хетерогенија, те кандидаткиња, према основним значењским реализацијама, најпре издваја две општије класе, а то су глаголи промене физичких својстава и глаголи промене функционалних (динамичких) својстава бића или предмета. У оквиру класе глагола који означавају промену физичких својстава издвајају се поткласе према томе да ли упућују на промену квантитета, и то димензије (нпр. *повећати се*, *смањити се*, *тањити се*, *повисити се*, *ширити се*, *продубити се* и сл.), количине (нпр. *пљуштати*, *липтати*, *плавити*, *навирати*, *спласнути*, *лабавити*, *ројити се*, *пресушити*, *копнети*, *мекшати* и сл.), интегритета (нпр. *крунити се*, *експлодирати*, *рушити*, *јести* и сл.), топлоте (нпр. *хладити се*, *ледити се*, *горети* и сл.), јачине светлости (нпр. *сијати*, *севати* и сл.), јачине звука (нпр. *стишати се*, *грмети* и сл.), оштрине (нпр. *оштрити*, *тупети* и сл.) и боје (нпр. *полавети*, *позеленети* и сл.), док међу глаголе који означавају промену функционалних (динамичких) својстава спадају глаголи промене положаја у простору (нпр. *сићи*, *тонути*, *загазити*, *занети се* и сл.), затим промене активности виталних функција (нпр. *родити се*, *изумрети*, *расти*, *спавати*, *јачати* и сл.), промене у (само)контроли (нпр. *обуздати*, *беснети*, *лудети* и сл.), промене у стању организма као манифестације интензивних стања (нпр. *накострешити се*, *дрхтати*, *плакати* и сл.). На крају ове главе дата су закључна разматрања о значењским ресурсима глагола-интензификатора, где се нарочито истиче став да се метафоризација у сфери глаголскога значења готово без изузетка заснива на вези између интензитета и квантитета. Овде је приложен и кратак попис семантичких класа глагола-интензификатора, који показује велику разубуђеност овог лексичкосемантичког подсистема глагола у српском језику.

3. Трећу тематску целину чини *Класификација глагола-интензификатора према степену интензитета*. Кандидаткиња примећује да су појмови интензитета и интензификације нераскидиво повезани с категоријом градуелности. Након излагања историје проблема, осврћући се на истраживања категорије степена код домаћих аутора, нпр. М. Радовановића, П. Пипера, М. Николић, А. Јањушевић, Љ. Поповић, С. Ристић и др., кандидаткиња истиче да ће под интензификаторима сматрати све глаголе који количински описују испољеност неке особине, својства или процеса, при чему интензификацију дефинише као модификацију означенога садржаја у виду његовога скалирања навише или наниже. Након теоријског увода, даје се општа класификација глагола с обзиром на вид интензификације процеса или стања, а њу чине апсолутни (статички) и релативни (динамички) интензификатори. Глаголи попут *тињати* или *горети* јесу статички интензификатори јер обележавају само једну сталну тачку на скали интензитета, без обзира на то да ли је у питању висок или низак степен. Управо се према степену интензитета они надаље и деле на интензификаторе ниске (*тињати*), високе (*горети*), максималне (*скаменити се*, *следити се*) и ексцесивне вредности интензитета (*умирати*, *кидати се*).

Међу динамичке интензификаторе спадају глаголи попут *расти* или *слабити*, који означавају постепену промену интензитета испољавања каквог процеса или својства, навише или наниже. Управо према овом основном критеријуму, расту навише или

наниже, динамички интензификатори се даље деле на прогресивне (*расти, процветати, залетети се*) и регресивне (*јењавати, венути, срушити*), при чему промена интензитета може ићи и ка максималним или чак ексцесивним скаларним вредностима. Након описа семантичке класификације кандидаткиња закључује да међу регулаторе апсолутне и релативне интензификације спадају префикси, уз глаголски вид – значења инхоативности и терминативности се често преклапају са значењима раста и опадања интензитета, сигнализираним префиксима, што ове глаголе смешта међу динамичке интензификаторе. Такође, запажање вредно помена јесте и да већина статичких интензификатора означава високе вредности процеса или стања, што се може довести у везу и са законитостима мишљења, према којима већу пажњу заслужују, али и већу штету по човека могу да проузрокују, процеси високога интензитета.

5. Четврта тематска целина дисертације насловљена је *Структурна класификација предикатских израза са глаголом у функцији интензификатора*. Уводни део ове главе посвећен је разматрању проблема аналитичности предикатског израза, јер се управо у таквим конфигурацијама и срећу глаголи-интензификатори, при чему се истиче важност утврђивања структурних и значењских веза између елемената перифразе. У том смислу се даје кратак осврт на досадашње резултате на плану описа ове граматичке појаве у српском језику, где су посебно издвојена испитивања М. Радовановића, М. Јакић, З. Тополињске, В. Ружић, Д. Керкез, П. Пипера, И. Лазић Коњик, М. Алановића, Н. Арсенијевић, Г. Штрбац и др. Када је реч о структурним моделима у којима се срећу глаголи-интензификатори, редослед навођења је усклађен са разноврсношћу, учесталосту и бројем примера из корпуса, при чему су прва два наведена модела – $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz}$: *Њена популарност је скочила* и $V_{Intenz-Trans} + AKUZ_{Obj-Pred}$: *Полиција је смирила сукоб демонстраната* – готово једнаке учесталости. Преостала четири модела јесу: $V_{Intenz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ – *Он гори од жеље да успе*; $V_{Intenz} + U-LOK_{Adv-Pred}$ – *Огрезао је у мржњи*; $V_{Intenz} + U-AKUZ_{Adv-Pred}$ – *Становници Газе тону у очајање*; $V_{Intenz} + INSTR_{Adv-Pred}$ – *Таква жена зрачи самопоуздањем*. Дакле, перифразе с глаголима-интензификаторима срећу се у укупно шест структурних модела неједнаке учесталости, при чему је у оквиру свакога од њих обрађена колокабилна веза између глагола и номиналне јединице као носиоца предикативности израза, затим когнитивни механизам који стоји у основи успостављене структурне схеме, распоред семантичких улога у реченици, специфичности у значењској организацији синтагми, степен фразеологизације израза и сл., што показује у којој мери су испитиване јединице подвртнуте минуциозној и свестраној анализи. Када је реч о изразима који стоје на граници према фраземима, кандидаткиња закључује да се ове перифразе не могу сматрати сасвим слободним спојевима две речи, нити се, с друге стране, глагол у њима икада може сасвим свести на граматичку реч без додатних семантичких информација, јер су смештени у прелазну зону између лексике и граматике, као јединице које потврђују нераскидиву повезаност форме и значења, и чије међусобне интеракције и комбинаторичке могућности показују домете језичке и когнитивне економије и креативности, омогућавајући да се ограниченим бројем структура исказе читава палета различитих концептуалних садржаја.

6. Последња тематска целина јесте *Закључак*. У овом делу тезе дат је преглед најважнијих резултата истраживања – специфична структурна организација

предикатског израза са глаголима-интензификаторима, механизми транспозиције примарног значења у значење квантитета, повезаност квантитета и интензитета те основ поделе глагола на динамичке и статичке интензификаторе. На самом крају кандидаткиња закључује да се интеракција између форме и значења огледа добро у структурама које су биле предмет рада. Посматране јединице спадају у прелазно подручје између слободних спојева речи и потпуно лексикализованих јединица, у коме се слабљењем и транспозицијом значења семантичка хијерархија чланова мења, условљавајући и промену њихове формалне обавезности.

7. На самом крају тезе дат је попис библиографских јединица, њих 146, као и списак извора.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

Радови и саопштења са конференција уско повезани са темом дисертације:

1. Dragić, M. (2015). Verbs with Meaning related to the Domain of Heat/Cold as Intensifiers. *Programme and book of abstracts/Third International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in Social Sciences and Humanities Contexts, Novi Sad, 1st December 2015*. Novi Sad: Faculty of Philosophy, 2015 (Novi Sad: Sajnos), page 41. [ISBN 978-86-6065-339-2; COBISS.SR-ID 301189383] **M34**
2. Драгић, М. (2016). Развој теоријско-методолошких концепата рекције и валентности у српској лингвистици. *Прилози проучавању језика*, бр. 47: 99–121. Нови Сад: Филозофски факултет. [УДК 811.163.41'367'19/20' / ISSN: 0555-1137; COBISS.SR-ID 42732295] **M52**
3. Драгић, М. (2017). Глаголи из домена топлоте/хладноће као интензификатори. *Трећи међународни интердисциплинарни скуп младих научника друштвених и хуманистичких наука – зборник радова*, бр. 3: 55–78. Нови Сад: Филозофски факултет. [УДК 811.163.41.'367.625 / ISBN 978-86-6065-409-2; COBISS.SR ID 313129479] **M33**
4. Dragić, M. (2017). Verbs that Mark a Change of Position in Space as Intensifiers. *Programme and book of abstracts/Fourth International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in Social Sciences and Humanities Contexts, Novi Sad, 1st December 2017*. Novi Sad: Faculty of Philosophy, 2017 (Novi Sad: Sajnos), page 17. [ISBN 978-86-6065-427-6; COBISS.SR-ID 318902023] **M34**
5. Драгић, М. (2019). Глаголи промене положаја у простору као интензификатори. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, година X, бр.

20: 157–175. [УДК 811.163.41'367.625 /ISSN 1986-5864; COBISS.RS-ID 8596760] **M51**

6. Dragić, M. (2019). Predikatski izraz sa glagolom u funkciji i intenzifikatora. Programme, Timetable and Book of Abstracts/*Fifth International Interdisciplinary Conference for Young Scholars in Social Sciences and Humanities Contexts, Novi Sad, 20th December 2019*. Novi Sad: Faculty of Philosophy, 2019 (Novi Sad: Sajnos), page 30. [ISBN 978-86-6065-565-5; COBISS.SR-ID 332245511] **M34**

Радови делимично повезани са темом дисертације:

1. Драгић, М. (2014). Концепт страха у српској фразеологији. *Прилози проучавању језика*, бр. 45: 73–95. Нови Сад: Филозофски факултет. [УДК 811.163.41'373.7 / ISSN 0555-1137; COBISS.SR-ID 42732295] **M52**
2. Драгић, М. (2015). Емоционални концепти изненађења, чуђења и збуњености у српској фразеологији. *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са VI научног скупа младих филолога Србије одржаног 22. марта 2014. На Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу*, год. VI, књ. 1: 103–113. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. [УДК 811.163.41'373.72 / 81:159.9 // ISBN 978-86-85991-74-5; COBISS.SR-ID 214038284] **M63**
3. Драгић, М. (2015). Фразеологизми са лексемом језик и циљним доменом језичке радње у српском и у енглеском језику. *Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду*, год. 5, бр. 5: 9–20. Нови Сад: Филозофски факултет. [УДК 81'373.7:811.163.41 / 81'373.7:811.111// ISSN 2217-8546; COBISS.SR-ID 191558412] **M52**
4. Драгић, М. (2017). Морфосинтаксичка обележја фразеологизама у српском језику. *Прилози проучавању језика*, бр. 48: 93–107. [УДК 811.163.41'373.7 // ISSN 2334-7457 (онлајн издање); ISSN 0555-1137 (штампано издање); COBISS.SR-ID 42732295] **M52**
5. Драгић, М. (2020). Морфосинтаксичке особине фразеологизама религијског порекла у савременом српском језику. *Прилози проучавању језика*, бр. 51, стр. 115-131. [ISSN 2334-7457 (онлајн издање); ISSN 0555-1137 (штампано издање); COBISS.SR-ID 42732295]

VII ZAKЉUČCI OДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Докторска теза мр Миле Драгић за свој предмет има до сада у србистици недовољно истражену тему. Иако је било спорадичних покушаја да се укаже на дати тип функционалне употребе глагола, тек је у овој дисертацији изложен потпун и систематичан опис глагола-интензификатора у српскоме језику – сви резултати су засновани на узорној и поузданој грађи, коју чини 417 лексема, док је опис структуре предикатског израза изведен уз потпуно уважавање конструкционих својстава конфигурације, што подразумева тумачење њеног схематског карактера у светлу когнитивне лингвистике. Посебна вредност докторске дисертације јесте што је у њој дефинисана и детаљно описана интензификација глаголског типа, при чему су пописани глаголи који се срећу у овој улози, као и модели које конституишу.

Дакле, предмет тезе су глаголи, односно предикатски изрази са функционално употребљеним глаголима, који унутар њих функционишу као средства интензификације. Функционална употреба подразумева да испитане глаголске лексеме у датом лексичкосемантичком и синтаксичком окружењу губе већи део свог примарног значења, те зато преузимају улогу модификатора или конкретизатора значења целог предикатског израза. Појава која се испитује уочена је у перифрастичним и идиоматизованим предикатским изразима, у којима је структурни центар глагол а семантички одговарајућа именица. У датим конфигурацијама, именица је уведена као функционална пројекција, тј. комплемент или суплемент, финитума, те стога и даље фигурира као реченични члан (може се јавити нпр. на позицији субјекта – *Узбуђење у просторији опада*, или пак објекта – *Та музика спушта расположење*). Ово су, дакле, структуре у којима глагол добија улогу која му иначе није својствена – преваходно да означи интензитетско својство процеса, при чему и даље задржава функцију обележавања лица, рода, броја, глаголског времена и начина, дијатезе и аспектуалности, док именички израз даје информацију о процесу или стању, те носи лексичко значење читаве конструкције, нпр. *умирати од глади* ‘бити много гладан’, *у њој је буктао бес* ‘била је веома бесна’, *нада се гаси* ‘све се мање нада’, *свађа се заоштрава* ‘све интензивније се свађају’ итд. Зато је најважнији задатак овога истраживања био да се утврди инвентар глаголских лексема које функционишу као интензификатори, затим структурни модели у којима функционишу, као и механизми мишљења који непосредно регулишу промену значења и глагола и целог израза. Наведено је подразумевало да методологија истраживања неизоставно укључи семантичку, синтаксичку и концептуалну анализу грађе, тј. дескриптивно-структурни метод, као и метод концептуалне анализе, уз, по потреби, коришћење компонентне анализе, како при семантичком испитивању материјала тако и при истраживању когнитивних механизма који се налазе у основи посматраних структура. Објашњавање функционисања глагола као интензификатора у перифрастичном предикатском изразу спроведено је уз употребу супституционог и интерпретационог (трансформационог) теста или парафразе.

Без оваквог теоријског и методолошког упоришта не би било могуће доћи до следећих закључака: (а) транспозиција примарног глаголског значења у секундарно, интензификаторско, могућа је захваљујући блискости категорија интензитета и квантитета, нпр. *Расте његово самопоуздање*, што се темељи на конкретним примерима интеракције човека са спољашњим светом који га окружује; (б) значајан когнитивни механизам који се активира приликом концептуализације значења интензитета јесте метонимијска замена последице за узрок, јер је управо последица ближа опажајима

човека, нпр. *скакати од среће*; (в) осим означавања интензитетских својстава, иманентно обележје ових глагола јесте упућивање на одређени степен интензитета, при чему се издвајају два главна глаголска типа, а то су статички и динамички интензификатори, нпр. *Жеља пламти* и *Жеља је планула*, који се надаље деле према томе у односу на коју граничну тачку на скали интензитета означавају неки степен; глаголи-интензификатори појављују се у шест основних структурних модела перифраза: 1) $NOM_{Subj-Pred} + V_{Intenz}$ – *Њена популарност је скочила*; 2) $V_{Intenz-Tranz} + AKUZ_{Obj-Pred}$ – *Полиција је смирила сукоб демонстраната*; 3) $V_{Intenz} + OD-GEN_{Adv-Pred}$ – *Он гори од жеље да успе*; 4) $V_{Intenz} + U-LOK_{Adv-Pred}$ – *Огрезао је у мржњи*; 5) $V_{Intenz} + U-AKUZ_{Adv-Pred}$ – *Становници Газе тону у очајање*; 6) $V_{Intenz} + INSTR_{Adv-Pred}$ – *Таква жена зрачи самопоуздањем*; (г) од свих структурних модела прва два показују највећу учесталост, при чему су значењске варијације бројне и тесно повезане са лексичкосемантичким обележјима и распоредом глаголских колоката; (д) перифразе са глаголом у функцији интензификатора добар су показатељ да лексика и граматика чине континуум, јер примарно лексичке јединице преузимају на себе улогу граматичких оператора; (ђ) сви анализирани примери илустрју правило да се на телесном искуству заснивају различите мисаоне схеме, што омогућује лак и успешан прелаз са плана конкретних на план апстрактних појава.

Истраживање спроведено у докторској тези *Предикатски израз са глаголом у функцији интензификатора* пример је доброг академског и научног рада – изабран је проблем који у лингвистици није описан на систематичан начин, сачињен је инвентар глагола који у српском језику функционишу као интензификатори у предикатском изразу, спроведена је темељна лексичкосемантичка анализа глаголских лексема која је омогућила даљу потласификацију на динамичке и статичке интензификаторе, утврђени су когнитивни механизми који обезбеђују значењску транспозицију глагола, пописани су граматички модели перифраза које конституишу глаголи-интензификатори.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Мср Мила Драгић је у докторској тези *Предикатски израз са глаголом у функцији интензификатора* изложила узоран и свестран модел описа једне специфичне лексичкосемантичке категорије глагола.

Како су глаголи-интензификатори, уз неколико изузетака, семантичка поткласа других значењских група глагола, нпр. глагола кретања, постојања, физиолошких процеса и сл., анализа је подразумевала да се најпре утврди веза између основног и секундарно развијеног значења. С друге стране, секундарно развијено значење добија одговарајући граматички израз у српскоме језику, и то у форми глаголске перифразе, што је наметнуло потребу да се и граматичко функционисање глагола-интензификатора опише.

Поменуте специфичности теме одредиле су две тежишне тачке у самој тези, а то су значењска класификација и поткласификација глагола-интензификатора те опис структурних модела перифраза које конституишу ови глаголи.

Зато су наведене тежишне тачке у анализи добиле и два централна дела у самој тези, при чему је тематски оквир захтевао и одговарајуће теоријске основе – когнитивну лингвистику, конструкциону граматiku и, по потреби, компоненцијалну анализу.

Све што је досад речено иде у прилог ставу да је тема добро формулисана и чврсто постављена, и теоријски и методолошки, што је омогућило да се спроведе детаљна и аргументована анализа прикупљене грађе и, што је далеко важније, изведу јасни, уверљиви и општелингвистички валидни закључци.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

ДА, дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

ДА, дисертација садржи све елементе битне за један академски и научни рад.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Дисертација за свој предмет има лексичкосемантичку класу глагола која, барем у србистици, до сада није била предмет детаљније лингвистичке анализе. Осим тога, глаголи-интензификатори су детаљно, прегледно и уверљиво класификовани с обзиром на различите критеријуме – значењска обележја, механизме транспозиције примарног значења, структурне моделе које конституишу те значењске односе у реченици које успостављају. Све наведено говори да је тема оригинална, анализа грађе свеобухватна и темељна а резултати

поуздани и научно вредни.
4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? Када је реч о избору грађе, теоријским основама и методологији истраживања, нису уочени недостаци који би довели до другачијих резултата у раду.
X ПРЕДЛОГ:
На основу наведеног, комисија предлаже:
<u>а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;</u> б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени); в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум: Нови Сад, 24. 12. 2021.

1. Проф. др Људмила Поповић
_____, председник

2. Проф. др Марина Николић
_____, члан

3. Проф. др Гордана Штрбац
_____, члан

4. Проф. др Миливој Алановић
_____, члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.